

Halloweenul românesc

Halloweenul este sărbătorit în fiecare an pe 31 octombrie, fiind ajunul zilei Tuturor Sfinților. Potrivit experților, Halloweenul este influențat de festivalurile din vestul Europei dedicate recoltelor și de festivalurile dedicate morților, având posibile rădăcini păgâne, precum sărbătoarea celtică Samhain. Alți savanți (*om de știință, maestru*) susțin că Halloweenul are rădăcini creștine și nu celte.

Numele de Halloween a fost folosit pentru prima oară în secolul al XVI-lea și reprezintă o variantă scoțiană a denumirii "All-Hallows'-Even" (Seara Tuturor Sfinților), fiind noaptea de dinaintea Zilei Tuturor Sfinților. În alte țări, avea loc festivalul morților, ce începea pe 29 octombrie și se termina pe 3 noiembrie.

Deși originea cuvântului Halloween este creștină, sărbătoarea ar avea rădăcini păgâne. Istoricul Nicholas Roger spune că în timp ce unii folcloriști *"au detectat originile sale în festivalul roman al Pomonei, zeița fructelor și a semințelor sau în festivalul morților Parentalia, Halloweenul este legat mai degrabă de festivalul celtic Samhain, care vine din denumirea în irlandeza veche pentru «sfârșitul verii»"*.

Samhain (pronunțat sow-in sau sah-win) se ține pe 31 octombrie- 1 noiembrie. Sărbătoarea marca sfârșitul sezonului de recoltat și începutul iernii sau a "jumătății întunecate" a anului. Focuri imense erau aprinse și existau o mulțime de ritualuri în jurul lor, unele din ele implicând sacrificii umane, după unele dovezi.

Samhainul era văzut ca un moment când *"ușa"* către Lumea de Apoi se deschidea pentru a permite sufletelor celor morți și a altor ființe precum zănele să vină în lumea noastră. Se spunea că sufletele morților își

revizitau casele de Samhain. Înainte de secolul al XX-lea, locuitorii din anumite zone din Irlanda, Scoția, insulele britanice și Wales se deghizau cu ocazia Samhainului. Purtarea lor ar fi fost o modalitate de a se ascunde de spiritele rele sau de zâne.

Dovlecii sculptați de Halloween, cu lumini înăuntru, ar proveni și ei tot din Samhain și din tradițiile celtice. Oamenii îi foloseau pe post de lanterne, dar își protejau și casele cu ei de spiritele rele.

Halloweenul ar avea originile și în creștinism, în Ziua Tuturor Sfinților, sărbătorită pe 1 noiembrie, și în Ziua Tuturor Sufletelor, sărbătorită pe 2 noiembrie. Ziua Tuturor Sfinților a fost introdusă în anul 609, dar era inițial sărbătorită pe 13 mai. În 835 a fost schimbată pe 1 noiembrie (aceeași zi ca Samhainul) la cererea Papei Gregorie al IV-lea.

În această zi, oamenii făceau și împărțeau prăjiturele pentru toate "*sufletele creștinate*", aici fiind originile obiceiului "*trick and treat*". Grupuri de oameni săraci, mai ales copii, mergeau din ușă în ușă pentru a primi aceste prăjiturele.

Deși Halloweenul a fost adoptat și de noi, trebuie să ne amintim că avem și în România o sărbătoare asemănătoare, dar cu rădăcini mult mai profunde în religie – Sfântul Andrei, pe care-l celebrăm în data de 29-30 noiembrie.

De Sfântul Andrei, majoritatea superstițiilor au legătură cu protecția împotriva spiritelor care bântuie în acea noapte, dar și cu măritișul și găsirea bărbatului visat.

Una dintre cele mai importante tradiții este aceea de a ține răul în cumpănă, obicei prin care oamenii se protejau de spiritele rele prin înșirarea usturoiului în pragul casei, pe la toate ușile și ferestrele pe unde

credeau că acestea pot intra, la grajdurile animalelor, dar și folosindu-l în mâncare.

Întorsul cănilor sau vaselor cu gura în jos este o superstiție pe care gospodinele o respectau tot pentru a împiedica spiritele rele să pătrundă în case.

"În cultura tradițională românească spiritele defuncțiilor (*morților*) se manifestă printre cei vii în perioada marcată de zilele de ajun a două sărbători mari: Sf. Gheorghe (22 aprilie) și Sf. Dumitru (25 octombrie). Perioada de maximă activitate este în ajunul Sf. Andrei (29 noiembrie) fiind momentul în care, după credințele populare, se pogoară pe pământ sfinții patroni ai lupilor, Petru și Andrei, și se dezlănțuie forțele malefice reprezentate de strigoi și de lupi", a declarat etnologul (*specialist în etnologie - știință care studiază caracteristicile fiecărei etnii – fiecărui popor*) Ania Moldoveanu.

Ziua de Sfântul Andrei marchează începutul iernii, fiind cunoscută în calendarul popular sub denumirea de Sânanđrei Cap-de-Iarnă. "Punctând un început, acest moment este unul puternic marcat de sacru, astfel explicându-se manifestările specifice acestei sărbători: deschiderea cerurilor, coborârea spiritelor morților precum și luptele nocturne ale strigoilor care fură mana laptelui și a câmpului", povestește etnologul. Remediile cele mai folosite pentru a contracara acțiunea acestor spirite neliniștite erau sarea, macul, cânepa și usturoiul.

"În noaptea de 29 noiembrie se organiza „păzitul usturoiului”, o noapte de veghe în care tinerii petreceau și mâncau, având în centrul mesei câteva căpățâni de usturoi înconjurate de tămâie și resturi de la lumânările de Paști, aprinse. Usturoiul privegheat era dus a doua zi la biserică și sfințit, fiind folosit apoi în farmecele de dragoste și ca leac pentru animalele bolnave", mai spune Ania Moldoveanu

Fetele care voiau să își vadă ursitul preparau în această noapte „turta de indrei”, din apă, făină și sare în cantități egale, măsurate cu o coajă de nucă. Fetele mâncau acest aliment, urmând să îl vadă în vis pe viitorul soț venind să le ofere apă. În această zi nu se lucra, pentru ca oamenii să fie feriți de boli și pentru ca lupii să nu atace gospodăriile.

Numele de Andrei este de origine grecească, care înseamnă bărbătesc și prin extindere, plin de curaj.

Cine a fost Andrei?

Potrivit tradițiilor biblice, Andrei, fratele lui Petru, a fost *“cel dintâi chemat”*, primul discipol care i s-a alăturat lui Iisus. Acesta a predicat în Pont, Tracia și Scitia și – după cum spun unele legende – a murit răstignit pe o cruce în forma literei x – crucea Sf. Andrei. Se pare că Sf. Andrei a petrecut 20 de ani într-o peșteră din Dobrogea predicând învățăturile creștine, iar apoi a plecat în Grecia, unde a și murit, potrivit surselor istorice, pe 30 noiembrie 87, la 90 de ani. Rusia, Scoția, Grecia și România îl au ca patron pe Sf. Andrei, iar tradițiile legate de această sărbătoare sunt foarte bogate.

sursa foto: Pinterest

Pentru romani, numele apostolului Andrei era legat de lupi. Acesta deriva din vechea denumire a dacilor, dar este legată și de simbolul lor. Sanctuarele dacilor aveau ca simbol un lup, iar legendele spun că acest animal, care a fost alături de populație la căderea Sarmizegetusei, l-a călăuzit și pe Andrei, Apostolul Lupilor, prin ținuturile Dobrogei, până la peștera în care s-a adăpostit.

Așadar, ziua de celebrare a Sfântului Andrei s-a suprapus peste o mare sărbătoare dacică, Anul Nou, când ceea ce este vechi moare pentru ca un nou an să se nască și păstrează la noi puternice tradiții precreștine. O altă tradiție de Sfântul Andrei este aceea de a pune grâu la încolțit. Tradiția populară spune că grâul încolțit ne vestește cum va fi anul care va începe. Dacă grâul este bogat, ne așteaptă un an bun, plin de belșug, bucurie și împlinire.

Sfântul Andrei, „cap de iarnă”, este, prin obiceiurile păstrate în multe zone ale țării, Halloweenul românesc, momentul când binele se lupta cu răul și când granița dintre lumea văzută și cea nevăzută dispare. De Sfântul Andrei, în *„Noaptea strigoilor”*, se practică multe ritualuri care au ca scop să țină departe spiritele rele care, în această noapte magică, pot trece

pragul spre lumea oamenilor. În noaptea dinaintea acestei sărbători, se consideră că spiritele malefice (*care au influență nefastă*) devin periculoase și distrugătoare, așa încât multe persoane încă mai ung tocurile ușilor și ferestrelor cu usturoi pentru a îndepărta strigoii.

Luminația sau Ziua Morților sărbătorită pe 1 Noiembrie

Noaptea de 1 noiembrie stă sub semnul luminii. Cu ocazia Luminației, așa cum este cunoscută, în popor, Ziua Morților, un vechi obicei catolic păstrat de sute de ani, cimitirele se transformă în oaze de lumină, datorită sutelor de lumânări aprinse în memoria celor trecuți în eternitate. Obiceiul, un fel de Halloween autohton (*care se află din moși-strămoși pe pământul pe care locuiește, care este originar din locul respectiv*), a rămas același de-a lungul timpului, începând cu pregătirea mormintelor și până la pelerinajul pe care-l fac mii de oameni la cimitir.

Chiar și cei care au plecat în alte locuri din România, de 1 noiembrie, vin în țară pentru a fi alături de cei dragi și împart de pomană mâncare și băutură tuturor celor care trec prin dreptul mormintelor.

Oamenii consideră că aduc o jertfă celor dispăruți aducând flori la cimitir în seara zilei de 1 noiembrie și aprinzând lumânări.

În calendarul catolic, Luminația se numește Sărbătoarea tuturor sufletelor. Deși, la origine, este o sărbătoare catolică, occidentală, a fost adoptată și în Transilvania, indiferent de confesiunea religioasă a locuitorilor (ortodocși, catolici sau protestanți).

În tradiția ortodoxă, Luminația se înscrie în rândul sărbătorilor din vechiul cult al morților. Astfel, în ziua de 31 octombrie, oamenii merg la cimitir, unde curăță mormintele celor dragi, iar în zilele de 1 și 2 noiembrie duc flori - de obicei flori de sezon, precum crizantemele - și se roagă pentru sufletele celor adormiți.

Potrivit legendelor populare, în noaptea de 1 noiembrie, porțile Tărâmului de Dincolo se deschid, iar cei decedați vin să-i viziteze pe cei vii.

Sărbătoarea nu are nimic lugubru (*care exprimă sau produce groază; care amintește de moarte; înfiorător*), ziua de 1 noiembrie fiind, poate, singura zi din an în care oamenii se întâlnesc în cimitir. Cu această ocazie, bucuria reîntâlnirii cu sufletele rudelor trecute în Lumea de Dincolo depășește tristețea comemorării.

O altă sărbătoare din tradiția românească ce se aseamănă pe de o parte cu cele prezentate mai sus este **Noaptea de Sânziene**, prin faptul că în noaptea de 23 spre 24 iunie se deschid porțile cerului și lumea de dincolo vine în contact cu lumea pământească. Numele "*sânziene*" se referă la trei elemente strâns legate între ele. "Primul se referă la zânele, de obicei bune, zâne extrem de harnice în noaptea de 23 spre 24 iunie, adică noaptea Sânzienelor; al doilea este reprezentat de florile galbene ce înfloresc în preajma zilei de 24 iunie, flori având importante atribute magice, aceste flori fiind substitute vegetale ale zânelor cu același nume. Ultimul element vizează chiar sărbătoarea de pe 24 iunie, sărbătoare numită, mai ales în sudul României, și "*Drăgaica*".

Imaginația populară a închipuit Sânzienele ca pe niște fete foarte frumoase, care trăiesc îndeobște prin păduri sau pe câmpii, fiind reprezentate cel mai adesea dansând.

Ele sunt socotite zâne ale câmpului, dând puteri deosebite florilor și buruienilor, astfel încât acestea, în preajma sărbătorii de pe 24 iunie, devin plante de leac.

Ziua de Sânziene este considerată sfântă: nimeni nu are voie să lucreze în această zi, când soarele joacă pe cer sau stă în loc la amiază. De această zi sunt legate diverse obiceiuri, dar cele mai importante sunt cele dedicate dragostei.

Se spune că, în noaptea de Sânziene (23 spre 24 iunie), se deschid porțile cerului și lumea de dincolo vine în contact cu lumea pământească. Cu acest prilej, în foarte multe zone din țară, se fac pomeni pentru morți, de "moșii de Sânziene".

În multe zone din țară, se aprind noaptea focuri pe dealuri. În unele sate, oamenii umblă cu făcliile aprinse, înconjurând casa, ogoarele, grajdurile. Spre dimineață, flăcăii umblă prin sat și aruncă cununițe de sânziene pe la casele unde stau fetele de măritat.

Tot în noaptea dinaintea sărbătorii, fetele obișnuiau să pună sub pernă flori de sânziene, în speranța că astfel își vor visa ursitul (*persoană considerată ca fiind menită să devină soț (sau soție) cuiva*). Femeile căsătorite aveau alte griji, astfel că își înfășurau cu sânziene mijlocul, pentru a nu avea dureri la muncile câmpului. Atât fetele, cât și femeile, fără deosebire, își puneau în păr sau în sân floarea, pentru a atrage atenția asupra frumuseții lor.

Fetele mai aveau obiceiul să arunce o cunună de sânziene pe acoperișul casei. Dacă aceasta rămânea pe acoperiș, fata urma să se mărite chiar în acel an, în timp ce, dacă ajungea pe jos, fata o mai arunca până rămânea prinsă pentru a ști câți ani mai are de așteptat.

Din spice de grâu, sânziene și alte plante, fetele își făceau cununi cu care se împodobeau și jucau dansul Drăgaicei. Acest dans era o invocație pentru belșug, precum și pentru protecția gospodăriilor și ogoarelor. În tradiția populară se credea că, odată cu Drăgaicele, juca și soarele la amiază, astfel că el stătea mai mult pe cer decât de obicei.

Florile culese în ziua de Sânziene, prinse în coronițe sau legate în formă de cruce, erau duse la biserică pentru a fi sfințite și erau păstrate, apoi, pentru tratarea bolilor sau alungarea tuturor relelor. De altfel, acum, o dată cu venirea verii, era un bun prilej pentru culegerea plantelor de leac. În medicina populară, sânziana este folosită pentru foarte multe boli, dar trebuie culeasă în zorii zilei. Se spune că sânzienele puse în apa de baie întăresc copiii slabi și sensibili, acest procedeu fiind folosit și pentru tratarea frigurilor, iar roua căzută pe flori în noaptea de sânziene vindecă bolile de ochi și de piele.